

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

6 Qui causas differt appellans rejiciatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

geia Iuana a legitur, ut Christus ad Iudeos [In lege b vestra scriptum est, quoniam duorum hominum testimonium verum est.] hinc consequenter contra eos arguuntur, dicens, [Si duorum hominum testimonium verum est, quare testimonium meum & patris non accipitis?] Item Paulus in epistola ad Corinthios c. [In ore duorum vel trium testium veritas.] Item in epistola ad Hebræos d. [Quo peritiam legem Moysi dabo vel tribus testibus conuictus, nec iustitiam lapidetur. c.]

C. I. ¶ Quæstio quibus clericorum conuincendi debeat.

Item ex concilio Bracaren. c. 2. c. 3.

Placuit, si utriusque clericorum in accusatione & fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli Apostoli duo vel tria testimonia requirantur ab illo. Quod si non poterit datis testimoniis approbare quod dixit, excommunicationem accusati acculator accipiat.

2. pars. Ex præmissis itaque colligitur, quod duorum, vel trium testimonium Episcoporum conuincat, & damnari potest. Porro Sylvester Papa in generali synodo respondens contra dixit.

C. II. ¶ Quæstio quibus Episcoporum, vel Presbyterorum, vel reliquorum clericorum sint conuincendi.

Prefatus non damnabitur nisi cum sex, lxxij. testibus: nec pæcul, i. summus à quocumque iudicabitur, quoniam scriptum est & [Non est discipulus super magistrum.] Presbyter autem Cardinalis / nisi cum xliij. testibus non damnabitur: Diaconus vero Cardinalis urbis Romæ, nisi cum xxvij. testibus non condemnabitur. Subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, ostiarius, non nisi septem testibus condemnabitur. Testes autem, & acculatores sine aliqua sint infamia.

¶ Nec pæcul summus [Ex concilio Romano sub Sylvestro, & ceteris locis indicatis (excepto Paenonia) addita sunt hæc vsg. ad ver. Presbyter. Ac mirandum est de auctore glossæ, qui putat Pontificum Maximum minore numero testium posse condemnari, quam Diaconum Cardinalem, atq. ostiariu: cum tamen ipse Paulus in generalis synodo prefatus nomine minimi esset excludendus.]

C. III. ¶ Episcopi non nisi lxxij. testibus conuincendi sunt.

Item Leo quartus in epistola Episcopis Britannia.

Nillam & damnationem Episcoporum unquam esse censemus, nisi aut ante legitimum numerum Episcoporum (qui fit per duodecim Episcopos) aut certe probata sententia per lxxij. testes idoneos, qui tales sint, qui & accusate possunt. ¶ Et prius ad facta Christi quatuor Evangelia sacramenta præsentem, quod nihil fallum depromant: sicut & nobis beatus Sylvester tradidit, & Romana sancta videtur tenere ecclesia. ¶ Et si inter eos, quos damnandos esse dixerint homines, fuerit Episcopus, qui suam causam in præsentia Romanæ sedis Episcopi petierit audiri, nullus super illum definitivam præsumat dare sententiam: sed omnino eum audiri decernimus.

¶ Sicut nobis hinc usq. ad dictionem, ecclesia non legitur in epistola Leonis manserit: habentur tamen apud Romanos, Sed hoc vel generali privilegio de clericis Romanæ ecclesiæ indultivo, vel proprio improbitate quorundam, qui cum non sui prelati vult, & scientia, in accusationem ministrorum sui repetit præsumat. Quorum verò vna adeo laudabilis est,

a. Iuan. b. Dicit. c. 2. Ger. 13. d. Heb. 10. e. al. lapidabitur. f. Borch. l. 1. cap. 202. Ivo par. 6. cap. 276. Pann. l. 4. c. 97. g. al. macula fornicationis. h. in epistola concilio Romano. c. 3. i. al. in. k. Math. 10. & Luc. 6. l. adeff. ab orig. m. al. lxxij. n. al. xxxvij. testibus. o. In cap. Hadriani. c. 72. In conc. Mogunt. 2. c. 12. C. l. 1. cap. 139. Pann. l. 4. c. 91. Poly. l. 1. c. 112. Dividedit p. 3. Ivo p. 3. c. 116. Zepherinus epist. 1.

ut omnibus imitanda: appareat, de quorum assertione nulla dilatio nasci poterit, eorum testimonio duorum, vel trium testium quilibet iure convinci & damnari poterit.

QVÆSTIO VI.

Sequitur sexta quæstio, qua queritur, quo remedio causa vitiosa subleuetur: & si remedium illud sit dandum ei, qui causa dilationis vocem appellations exhibuerit. Causa vero vitiosa remedio appellations sublevari poterit.

C. I. ¶ Causa vitiosa remedio appellations subueniat.

Unde Fabianus Papa ad Hilariu[m] Episcopum, epist. 4. c. 3.

Liceat appellatori vitiatam causam remedio appellations subleuare.

C. II. ¶ De eodem. P. A. L. E. A.

[Idem paulo ante.]

Appellationem non debet afflictio ulla aut carceris, aut detentionis iniuriæ custodia.

C. III. ¶ De eodem.

Item Anacletus Papa epist. 1. in fine.

Omnis b. oppressus liberè sacerdotum (si voluerit) appellet iudicium, & à nullo prohibeatur: sed ab his fulciatur & libereur. Si autem difficiles cause, aut maiora negotia orta fuerint, ad maiorem sedem referantur. Et si illic facile discerni non poterint, aut iuste terminari, ubi fuerit summorum congregata congregatio, (que per singulos annos bis fieri solet, & debet, iuste, & Deo placite coram Patriarcha, aut Primate ecclesiastica legem 2, & coram patritio secularia iudicentur negotia in commune.)

¶ Congregatio [In vulgatis sequebatur, sub metropolitano: que sub iura sunt, quia in nullo manuscripto, neque in originali habentur, & in frequentibus verbis exponitur, coram quibus sit habenda concilia.]

¶ Ecclesiastica negotia [In epistola legitur, Primate ecclesiastico, & coram patritio secularia, &c.]

C. IV. ¶ Quisquis pulsatus fuerit, Apostolicam sedem appellet.

Item Sixtus Papa epist. 2. omnibus rectoribus ecclesiæ scribit, dicens.

Si quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua adversitate, licenter hanc sanctam, & Apostolicam sedem appellet, & ad eam, quasi ad caput, suffugium habeat, ne ipse innocens damnetur, aut ecclesia sua detrimentum patiarur.

C. V. ¶ In gravissimis causis pulsati Apostolicam sedem appellent.

Item Grato 1 epistola prima.

Omnes f. Episcopi, qui in quibusdam gravioribus pulsantur, vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, liberè Apostolicam appellent sedem, atque ad eam, quasi ad matrem confugiant.

¶ Grato [Sic est restitutum ex plurimq. vetustis (nam in vulgatis erat, Item Gregorius) quoniam in tomis conciliorum hæc epistola tribuitur Sixto secundo: illa vero, ex qua capus antecedit, Sixto primo.]

C. VI. ¶ Ab omnibus appellatur ad Romanam ecclesiam.

Item Marcellus Papa, epist. 1. ad Episcopos Antiochenæ provincie.

Ad Romanam ecclesiam omnes Episcopi, qui voluerint, vel quibus necesse fuerit, quasi ad caput

¶ Et in decretis Sixti tertii, c. 2. Cod. Theo. l. 1. tit. de appell. in inter. l. 11. a. Anst. l. 2. c. 11. & l. 3. c. 11. Lib. 7. cap. 233. Borch. l. 1. c. 148. Pann. l. 4. c. 121. b. Sixtus ibid. Poly. l. 1. tit. 7. Anst. l. 2. c. 11. c. al. decerni. d. al. communi. e. Ivo p. 1. cap. 3. Anst. l. 2. c. 8. f. Iulius Papa epist. 2. ad orientales, c. 2. Borch. l. 1. c. 144. Ivo p. 5. c. 277. Pann. l. 4. c. 124. Anst. l. 2. c. 12. g. Poly. l. 1. tit. 7. Anst. l. 2. c. 7. Pann. l. 4. c. 123. Iulius ibid. c. 4. In c. Hadriani 6. 6.

suffugere, eamque appellare debent, ut inde accipiant tuitionem atque consecrationem. Quod omnibus minime convenit denegare Episcopis: sed abique ulla custodia, aut excommunicatione, vel damnatione, vel ex-poliatione libere concedatur.

¶ Atque consecrationem] In originali est, ut inde accipiant tuitionem & liberationem, unde acceperunt informationem, atque consecrationem: sed ab glossam non est mutatum.

C. VII. ¶ Qui à proprio metropolitano se gravari putaverit, majorem sedem appellet. Item Victor ad Theophilum Alexandrinum, epist. 1. c. 9.

¶ Si quis putaverit se à proprio metropolitano gravari, apud Patriarcham, vel Primate[m] dioceseos, aut penes universalis Apostolicæ ecclesiæ judicetur sedem.

C. VIII. ¶ Ad Romanam ecclesiam, quasi ad matrem appelleret ab omnibus. Item Zepherinus b. urbis Roma Episcopus, epist. 1.

¶ Ad e Romanam ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis appellandum est, & concurrentium quasi ad matrem, ut ejus uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressionibus releventur: quia non potest, nec debet mater oblivisci filium suum.

C. IX. ¶ Quoties aliquis appellaverit, audientia sibi non denegetur. Item Iulius Papa in decretis, sive in rescripto ad orientales, c. 21.

¶ Placuit, ut à quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos (ubi est auctoritas major) fieri provocatum, audientia non negetur.

C. X. ¶ Injusti damnati, restitutionem, & oppressi auxilium à Romana ecclesia debent habere.

Item cap. 30.

¶ Deo hinc sanctæ sedi præfata privilegia specialiter sunt concessa, tam de congregandis conciliis, & iudiciis, ab restitutionibus Episcoporum, quam & de summis ecclesiarum negotiis, ut ab ea omnes oppressi auxilium, & iniuste damnati restitutionem sumant: Et talia ab improbis ne præsumantur abique ulsione, nec exerceantur abique damnatione.

¶ Cum ergo Zepherinus dicat ab omnibus esse appellandum, maxime tamen ab oppressis, & Marcellus scribat [Omnes Episcopi, qui voluerint, vel quibus necesse fuerit, appellare debent.] pater, quod accessivo (sive gravetur, sive non) vox appellat[i]onis non est deneganda. Quidam tamen ita distinguunt, ut [volentes] ad consecrandos, [necessitate patientes] ad oppressos referant, ut sit sensus, omnes, qui voluerint à Romana ecclesia consecrationem accipere, & ab aliquibus impediuntur, eam debent appellare, quibuscumque in suis oppressionibus necesse fuerit ad eam suffragere, similiter vocem appellat[i]onis exhibeat, ut sit tuitionem, & illi consecrationem ab ea accipiant. Similiter & illud Zepherini distinguitur [Ab omnibus est appellandum ad Romanam ecclesiam.] intelligendum est, qui ab ea consecrationem voluerint accipere, vel qui à præfata sedi aliquam injuriam passi fuerint, maxime tamen ab oppressis. Secundum primam interpretationem, oppressi dicuntur à iudice iniuste condemnati. Secundum hanc distinctionem, vocem appellat[i]onis exhibuerint, appellandi auctoritatem non habent.

C. XI. ¶ De causa appellat[i]onis cognoscere non licet, nisi ei, ad quem appellatur.

a Poly. lib. Bur. l. 1. c. 124. Panm. l. 4. c. 128. l. 10. p. 1. c. 237. Anst. l. 2. c. 6. b In epist. Lucii 1. & in conc. Carth. 3. c. 10. In cap. Hadriani. c Anst. l. 3. c. 88. l. 10. p. 6. c. 326. ex Lucio.

Decreto a nostro vestram rogantes charitatem mandamus, ut si aliquis (quod non optamus) inordinatum, Aldricum Cænonianensis ecclesiæ Episcopum accusare damnabiliter attentaverit, ut in honore beati Petri Apostolorum principis memoria, ecclesiæ Romanæ, cui præfedit, privilegium, nostri nominis auctoritas, liceat illi post auditionem prima, tum decessos (si necesse fuerit) nos appellare, & nostra auctoritate, aut ante nos, aut ante legatos nostro b. ex latere missos juxta patrum decreta suas exercere atque diffinire actiones: nullusque illum ante hæc iudicet, aut iudicetur, præsumat. Sed si quid (quod absit) grave, innotuerit, dumque ei objectum fuerit, nostra erit expectanda sententia, ut nihil prius de eo, qui ad finem sanctæ ecclesiæ Romanæ confugit, & ejus implorat auxilium, decretum, quam ab ejusdem ecclesiæ auctoritate fuerit præceptum, quæ vices suas ita alii impertivit ecclesiis: ut in panem, sicut vocat[ur] sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Sed si quædam alii impertiverit, non in plenitudinem potestatis, sed in parte, ut officio de re fibremus auctoritatis e. Apostolicæ reus ab omnibus iudicetur: lupi, qui sub specie ovium subintraverunt, bestialia facia quæque ardeant lacerare: & quod sibi fieri volent, alii inferre præsumant.

¶ Ve honoretur] Hinc usque ad ver. auctoritas, ut sit ex ipsa epistola quæ extat in bibliotheca Domonici, videtur esse Gregorii quartæ, ex qua etiam sumptus est capitulum si fas. dist. 19. & apud Ivo[nem] utriusque caput simul habetur. Hinc autem Aldrici (ut ex catalogo Episcoporum Cænonianensi colligitur) mentio est in concilio apud Sæntum dardum, quod paulo post Gregorium quartum habitum fuit, in quo defenso ipsi à Gregorio præfata profuit.

C. XII. ¶ Iudicia appellat[i]onis ab eis sunt audienda, ad quos appellatur.

Item cum Vigilus Papa in epistola ad Elcatharium, c. 11. dicit.

¶ Qui d. se scit alius esse præpositum, non molestus, quærat aliquem esse sibi prælatum. Ipsa namque epistola, quæ prima est, ita reliquis ecclesiis vices suas largiendus, ut in partem sine vocat[ur] sollicitudinis, non plenitudinem potestatis. Vnde omnium appellat[i]o Apostolicam sedem Episcoporum iudicia, & curiam, majorum negotia causarum eidem sanctæ sedi referenda esse liquet; præsertim cum in his omnibus ejusdem sit expectandum consilium: cuius tramiti, si quis abire tenearit sacerdotum, causas se non sine honoris periculo apud eandem sanctam sedem noviter extulerunt.

¶ Restitutum est caput hoc Vigilio antiquarum exemplarum floritate. Antea vero tribuebatur Iulio, in cuius epistola prima habetur prior pars hujus capituli usque ad ver. ipsa namque (quemadmodum & apud Leonem epist. 14. quod referat[ur] dist. 23. c. quatuor, & in c. sequenti, qui fuit) & etiam præfata ceterarum partium.

C. XIII. De Rhemensi Archiepiscopo, qui appellat[i]o[n]em Romanam sedem iudicare est ausus.

Item cum Nicolaus Papa in Hincmarum Rotomagensis Episcopum invocatur, qui Rhelandum & Episcopum appellat[i]o[n]em Apostolicam sedem dimittere ausus est, ita dicit.

¶ Arguta sapientia tua, utinam in bono accepto somitem iudicii, & materiam depositio[n]is habes.

a Poly. l. 1. c. 127. l. 10. p. 3. c. 347. Anst. l. 2. c. 19. b Anst. l. 2. c. 6. c al. Rothellum. In appendice bibliothecæ sanctæ romanæ Anst. l. 3. cap. 87.

sus Rhotandum assumptis, & ab itinere Apostolica sedis remotis, & continuam Apostolicam sedem appellatam damnavit, & carcerali custodia mancipavit.

¶ *infra.* ¶ Privilegia tamen Apostolica sedis vos oblivioni tradere nullatenus debuitis, quibus venerandi canones iudicia totius ecclesie ad hanc deferri iubent.

¶ *infra.* ¶ Hac quippe nos in Rhotando idcirco noveritis operatos, ut privilegia sedis Apostolicæ, que malè à vobis violata videbantur, & à nobis tot impensis laboribus, vestra resistente contumacia, recuperari non poterant, auctoritate Apostolica, & cana i partum deliberatione pristino tandem genio, & proprio decorarentur honore.

¶ *¶* Cana. ¶ *¶* Cuius antea legere, canonica, emendationi scilicet ex epistola ipsa, que habetur manuscripta, & super est impressa in appendice biblicorum, & in lib. Eusebii pro Symmacho legitur, cana miracula, & canonum genium, iuxta illud Virgiliti, Cana fides, & Vesta, Remo cum fratre Quirinus, Iura dabant.

¶ *¶* C. XIV. ¶ *¶* Quisquam eam obedientiam majoribus exhibeat, quam ab inferioribus desiderat.

¶ *¶* Item Leo Papa ad Anathasium Theosalonicensem Episcopum, cap. 1. §. 2. n. 1. 4.

¶ *¶* Visi sit quibusdam esse præpositum, non molestè ferat aliquem sibi esse præpositum: sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat: & sciri non vult gravis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alii importabile pondus imponere. Discipuli enim fumus humilis & mitis magistri dicentis, & [Discite à me quia mitis sum & hu milis corde.]

¶ *¶* Patet ergo, quod nulli appellanti sunt inducenda. Ceterum, si causa frustratim dilatoriè appellaverit, à iudice, ad quem provocatum fuerit, condemnabitur. Tempus vero appellationis est ante datam, vel post datam sententiam. Quoties enim quis se gravari sentiri, libere possit appellare.

¶ *¶* C. XV. ¶ *¶* Qui gravatur à proprio metropolitano, Primatem, aut universali ecclesia sedem appellet.

¶ *¶* Unde Sixtus d. Papa II. epist. ad Gratianum Episcopum ait.

¶ *¶* Si quis putaverit se à proprio metropolitano gravari, Apud Primatem diceceos, aut penes universali Apostolicæ ecclesie Papam iudicetur.

¶ *¶* C. XVI. ¶ *¶* Romanam sedem appellet, qui iudicem suspensum habet.

¶ *¶* Item Felix secundus ad Episcopos in Alexandria synodo congregatos, cap. 19.

¶ *¶* Quoties si Episcopi se à suis provincialibus, vel à metropolitano putaverint prægravari, aut eos suspectos habuerint, mox Romanam appellent sedem ablatione libere liceat: & dum prædictam Romanam matrem appellaverint ecclesiam, aut ab ea se audiri potestatem, nullus eos aut excommunicare, aut eorum sententiam infringere, aut res eorum auferre, aut aliquam vim inferre præsumat, antequam eorum causa Romani Pontificis auctoritate finiatur. Quod si aliter à quolibet præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus carebit.

¶ *¶* C. XVII. ¶ *¶* De eodem. P. A. L. E. A. Item Iulius Papa in rescripto ad Episcopos orientales, c. 30.

¶ *¶* Ideo g. hinc sancte sedi præfata privilegia specialiter concessa sunt, ut ab ea omnes auxilium oppressi, & iniuste damnati restitutionem sumant.

¶ *¶* a. al. revocavit. orig. b. Anf. l. 2. c. 31. c. Marib. 11. d. Et Victor epist. & Iulius sup. ad. c. si quis putaverit. 1. sup. c. 7. e. Poly. l. 1. c. Anf. l. 2. c. 30. & 11. Rom. l. 4. c. 126. f. Anf. l. 2. c. 66. g. sup. ad. ca. iudic.

¶ *¶* Est summa quaedam capitis, recitata supra ead. c. deo. & habetur in vetustis exemplaribus in quibus Palce esse non solum. Oppressi, & se prægravari putantes intelliguntur ante datam sententiam: iniuste damnati, post datam sententiam.

¶ *¶* C. XVIII. ¶ *¶* Ante exitum causa per appellationem recedere licet.

¶ *¶* Unde Eurychianus urbis Romana Episcopus scribit Episcopis per Siciliam, epistola 2. c. 1.

¶ *¶* Non est ita in ecclesiasticis agendum est negotiis, sicut in secularibus. Nam in secularibus legibus, postquam vocatus quis venerit, & in foro decertare ceperit, non licet ei ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis vero, dicta causa, recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægravari viderit.

¶ *¶* a. pars. ¶ *¶* Quod verò ex contumacia iudicis obtemperare non licet, communione privatur.

¶ *¶* C. XIX. ¶ *¶* Excommunicatur, qui iudicibus suis obtemperare non vult. Unde in concilio Milevitano, c. 24.

¶ *¶* Quisquis b. probatus fuerit per contumaciam non obtemperare iudicibus, cum hoc prima sedis Episcopo fuerit probatum, det literas, ut nullus ei communicet Episcoporum, donec obtemperet.

¶ *¶* Item quod post datam sententiam appellari possit, Fabianus Papa testatur, dicit Hilario Episcopo, epist. 3. c. 2.

¶ *¶* C. XX. ¶ *¶* Non denegatur appellatio ei, quem in supplicium sententia destinavit.

¶ *¶* Licet et etiam in criminalibus causis appellare: nec appellandi vox denegetur ei, quem supplicio à sententia destinavit.

¶ *¶* Quod paulo ante idem affirmat eodem cap.

¶ *¶* C. XXI. ¶ *¶* Ante datam sententiam licet alii appellare.

¶ *¶* Si e quis iudicem ad verum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat.

¶ *¶* a. pars. ¶ *¶* Post datam vero sententiam, qui appellare voluerit, intra quinquaginta dies appellet, & intra eisdem à quo provocavit, literas dimissorias accipiat, & intra eisdem, ad quem appellavit, iter arripat.

¶ *¶* C. XXII. ¶ *¶* Post latam sententiam intra quod tempus qui suo appellare debeat. Unde in Theodosianis à legibus sic statutum invenitur.

¶ *¶* Propter f. superfluum appellatorum licentiam, ne in retractandis, vel revocandis sententiis liberum habere arbitrium videantur, & tempora appellationis, & pœne constituta sunt, ut quicumque apud iudicem, qui causam ejus audivit, appellare, & ad alium iudicem appellare, g. voluerit, intra quinquaginta dies appellet, & his ipsis quinquaginta diebus ad iudicem, ad quem provocaverit, sine aliqua dissimulatione perveniat: & ipse dies, quo accepit literas, in his quinquaginta diebus specialiter computetur. Quod si longius iter sit, exceptis his quinquaginta diebus spatium dierum, quo iter agi possit, computetur.

¶ *¶* Theodosianis] Hoc & quatuor sequentia capitula, que citantur ex legibus Theodosianis, habentur lib. 5. sententiarum Iulii Pauli cum interpretatione. Ex quo apparet Christiani etiam tempore has sententias conjunctas fuisse cum codice Theodosiano, seu breviario Alarici. Alaricus autem in præfatione profertur se voluminem illud non ex solo Theodosiano codice, sed ex varii libri colle-

¶ *¶* a. Anf. lib. 3. cap. 73. Poly. l. 5. tit. 1. l. 100 p. 6. c. 336. Pam. l. 4. c. 100. b. Pam. l. 4. c. 137. c. Cod. Theod. l. 11. tit. 30. in interp. l. 20. Anf. l. 2. c. 11. Burch. l. 1. c. 148. l. 100 p. 3. c. 261. Pam. l. 4. c. 122. d. in supplicium. e. l. 100 p. 3. cap. 248. Anf. lib. 4. Burch. lib. 4. Pam. lib. 4. c. 120. f. in sententiis Iulii Pauli cum interpre. Aniani lib. 3. tit. 33. c. 1. l. 100 p. 5. c. 281. Pam. l. 4. c. 127. g. al. provocare.

esse, & in legum collectione, atq; interpretatione Episcoporum præcipue opera usum fuisse.

C. XXIII.

Habita a diminutione xx. millium diurnorum per singulos dies, computetur.

Capit hoc abest à veteribus Gratiani codicibus, & ab originali, & Ivone, & Pannormia. In uno autem Gratiani valde emendato, est in margine superiori capitii tanquam glossa quadam.

C. XXIV. §. A quo appellatur, ad quem appellatum fuerit, dimissoria litera dirigantur.

Item ibidem tit. 24.

Ab eo, quo appellatur est, ad eum, qui de appellatione cogniturus est, dimissoria litera dirigantur, quæ vulgo apostoli appellatur, quarum e postulatione & acceptio intra quinque dies ex officio finienda est. [Ista e jam superius sub titulo de cautionibus & penis appellationum interpretata sunt.] Qui intra statuta tempora dimissorias non postulerit, vel acceperit, vel reddiderit, præscriptione ab agendo submoveatur, & penam appellationis ferre cogitur.

C. XXV. §. De his qui causam dilationem appellant.

Item ibidem tit. 25. c. 1.

Quicunque non confidentia iustæ causæ, sed causa affectu causa, ne contra eum sententia proferatur, appellaverit, vel si de facto suo confessus, ne addatur & appellare voluerit, huiusmodi appellationes non recipiuntur.

C. XXVI. §. Cum possessor appellat, deus eventus causa dubius est, possessoris fructus sequuntur.

Item ibidem tit. 26. c. 1.

Quoties post auditam causam iudicii possessor appellat, fructus possessionis, de qua agitur, dum sententia audientis eventus dubius est, merito sequuntur. Nam si petitor appellaverit, hoc ab eo postulari non potest: quia non potest sequestrari, quod non habet. Si propter prædicia urbana, vel mancipia appellatur, pensiones eorum, vel mercedes, veltura etiam, si de navigatur, deponi solent.

C. XXVII. §. Injusti appellans omnino puniendus est.

Item ibidem tit. 27. c. 1.

Omnino puniendus est, ut quoties injusta appellatio promittitur, sumptus, quos dum sequetur adversarius impendit, reddere cogatur, non simpliciter, sed quadruplo.

Omnino puniendus] In sententiæ Pauli legitur, omnimodo probandum est, &c. Sed quæ est iniuria capituli de deceptis punitio multa facta à Deo tribus adnotata, non est mutata. Tantummodo hæc orationis est emendata, addita particula, ut.

Premissa auctoritatibus intra quatuor dies post datam sententiam cuius appellare permittitur. Quod postea Iustinianus in constitutionibus suis corrigens intra decem dies appellationis remissionem cuius dandum decrevit, dicens.

C. XXVIII. §. Intra decem dies remedium appellationis conceditur.

Imperator Iustinianus à Augusto.

Anteriorum legum acerbitati plurima remedia imponentes, & maxime hæc circa appellationes facientes, & in præfenti ad huiusmodi beneficium per-

a. ff. de iur. iur. l. 1. b. ff. de iur. iur. l. 2. c. Panorm. l. 4. c. 28. c. al. quorund. d. al. facienda. e. sunt verba interpretati. f. Ex interpretatione. l. 100. p. 1. c. 29. Panorm. l. 4. c. 29. g. antea legabatur ab iuribus, vel obsequatur. h. Ex interpretatione. l. 100. p. 1. c. 29. Panorm. l. 4. c. 29. Ex Paulo ibidem. i. l. 100. p. 1. c. 29. Panorm. l. 4. c. 29. Ex Paulo. k. Novella 23. apud Iulianum antecessorem.

venire duximus esse necessarium. Antiquitate enim cautum erat, ut si quis per se litem exerceret, & litem condemnatus, intra dies duos tantummodo licentiam appellationis haberet: sin autem per procuratorem, causa ventilata sit, & in triduum proximum eam emendandi. Ex rerum autem experientia inventum hoc finis esse damnosum. Plures enim homines ignaros legum subtilitatis, & putantes in triduum esse provocacionem porrigendas, in promptum periculum incidisse, & hoc duo transacto causis perdidisse. Unde necessarium huiusmodi rei competenter mederi. Et finimus omnes appellationes, five per se, five per procuratores, seu per defensores, vel curatores & tunc ventilentur, posse intra decem dierum spatium a notificatione sententiæ enumerandum iudicibus ab his, quorum interest, offerri, five magni, five minores sum, accepta videlicet subtilissima Prætoriana præfatura, five appellandum ei sit, five quiescendum; ne tunc instanti opus appellatorum frequentem, sed sit in omnibus inspectionis copia, quæ & indifferenter huiusmodi calores potest refricare. Ad hæc facimus, quando lis speratur inferri in nostrum confortium, forte contigerit Imperatorum maiestatem occupari publicis causis ex mundanis provisionibus, non potest convocare patres, quatenus causa agitur, non potest litem periclitari. Quod enim vitium est litigantibus si culmen Imperatorum occupetur? vel quis tantæ auctoritatis, ut nolentem Principem possit ad convocandos patres, ceterosque proceres coactare? Sed quid tale evenit, causa intacta permanens, ad Imperatoris sua sponte motus, & convocari propositis, & litem inferri patitur, & omnia secundum morem procedere. Illud etiam in tertio capitulo disponendum est, quod antiquitas bene statuit, maxime autem neglexit. Cum enim veneranda veterum auctoritas ita magistratus digesserit, ut alii magistri alii medi, alii minores sint, & appellationes à minoribus iudicibus non solum ad maximos iudices mittentur, sed ad spectabilem iudicium tribuuntur, quatenus & ipsi sacro auditorio adhibito litem ceterent, novitas autem hoc dereliquit, eventus, ut per minimis causis maximi nostri iudices impugnetur: & homines propter minimas causas magis impugnentur dispendiis, ut forsitan totius huius salutem sumptus iudicialis non sufficeret. Idcirco functionem quando ex Ægyptiaco tractu, vel advenia ei introitu Lybia provocatio speratur usque ad decem librarum, si quantitatem, non in hanc regiam urbem eam remittit ad præfectum Augustalem, qui audiat, & causam rimat vice sacri cognitoris, nulla ei penitus post dicitur sententiam appellacione porrigenda. Similiter modo quoties in Afiana diocesi, vel Pontica, talia quid emerit usque ad prædictam quantitatem decem librarum auri, appellationes ad viros spectabiles comites forte, vel proconsoles, vel prætores, vel deputatos, quibus specialiter easdem lites peraguntur, tunc cedant, & causas sine spe quidem appellationis, tamen & legum timore perferant decidendas. Quoties autem tractum causis appellatione impeditur usque ad decem librarum auri quantitatem immittitur ad viros spectabiles comitem orientis mittentur. Illo videlicet observando, ut viri spectabiles dicuntur, alii spectabiles iudices non ad alios eadem spectabiles decoratos iudices suas transmittunt appellationes in licibus, quantæcumque sint quantitatis (cum tamen potest ad compares iudices appellationes referri) ad a minori iudicio in majus tribunal ascendere.

Illustrissimam prefecturam illorum appellaciones, cuiusmodi sunt quantitas (ut dictum est) dirigantur, que a magno cum viro excelso pro tempore quosdam eas dirimat, utroque officio subministrante, id est, tam ex facie scimus more solito, quam prefectorio. Ita tamen hæc facimus, ut nec a ducibus, vel aliis spectabilibus iudicibus (quibus forte, est privati sint, Imperiali maiestas casualis inuenitur) appellatio ad memoratos spectabiles iudices curat, ne causa non gradatim procedat, sed persequatur: sed a praesidibus quidem provincialium, & iudicibus a nobis datis, si non sint spectabiles iudices, intra memoratam quantitatem referatur. Si autem vel illustres sint dati a nobis iudices, (quibus apices dignitatem super spectabilitatem sunt) vel duces, qui omnimodo spectabilitate sunt decorati, vel hi, qui a Principe delegati sunt, spectabilem habeant dignitatem, eorum appellaciones sub quacunque quantitate in hanc regionem urbem ad competentes antiquo more iudices referuntur: omnibus aliis, quæ in appellacionibus statuta sunt, vel ab antiqua profapia, vel ab auctoritate antierorum constitutionum, vel a nostra humanitate, intactis, illibatisque custodiendis.

C. XXX. Quando appellandum sit primo, et secundo.

Item lib. 49. de off. iud. quando appellandum sit. l. 1. §. 4. biduum.

Biduum vel triduum appellacionis ex die sententiae computandum erit. Quid ergo, si sententia fuerit sub conditione dicta, utrum ex die sententiae lateo tempus computamus ad appellandum, an verò ex die, quo conditio sententiae extitit? Sanè quidem non est sub conditione sententia dicenda. Sed si fuerit dicta, quid fiet? Et est uti statim tempora ad appellandum comparari debere. Quod in sententia receptum est, ut vel altera die, vel tertia provocetur, hoc etiam in ceteris observandum est, ex quibus sententia quidem non profertur, appellari tamen oportere & posse, supra relatum est, ut si quis ad tutelam, vel ad alia civilia iura nominatus, & eius exceptio non admittitur. Dies autem istos, in quibus appellandum est, ad aliquid utiles esse, oratio divi Marci voluit, si forte eius a quo provocatur, copia non fuerit, ut ei libelli denur. At enim: is dies servabitur, quo primo facultas adeundi erit. Quare si forte statim post dictam sententiam, copiam sui non fecerit is qui pronunciat (ut fieri assolet) dicendum est nihil nocere appellatori. Nam ubi primam copiam eius habuerit, provocare poterit. Ergo si statim se subdusit, simili modo subvenientem est. Quid igitur, si conditio horæ effectus, ut se recipere? Si forte dicta sit sententia jam supra hora, tunc non videbitur se subtraxisse. Adeundi autem facultatem semper accipimus, si in publico sui copiam fecit. Ceterum si non fecerit, an impetetur alicui, quod ad domum eius non venerit, quodque in hortos non accesserit, & ulterius quod ad villam suburbanam? Magisque est, ut non debeat imputari. Quare si in publico ejus adeundi facultas non fuit, melius dicitur facultatem non fuisse adeundi. Si quis ipsis quidem, a quo appellavit, adeundi facultatem non habuerit, ut in libello daret, eius autem, quem appellavit, habeat copiam, videndum est, ut e ei praescribi possit, quod eum non adierit. Et hoc iure utimur, ut si alterius adeundi fuerit copia, praescriptio locum habeat. In propria causa biduum accipitur. Propriam causam ab aliena quemadmodum discernimus? Et palam est eam propriam esse causam, cupis emolumentum vel damnum ad aliquem suo nomine pertinet. & infra. Si adversus absentem fuerit pronunciatum, biduum vel triduum, ex quo quis fecit, computandum est, non ex quo pro-

a qu. sig. b al. praecipuum. c al. an.

nunciatum est. Quod autem dicitur absentem posse provocare, ex quo scit, sic accipit, si non in causa per procuratorem defensus est. Nam si ille non provocavit, difficile est, ut hic audiat. Si quem in infamam deportandum adnotaverit praes provinciae, & Imperatori scripserit, ut deponatur, videamus, quando sit provocandum, utrum cum Imperator e scripserit ad ut deponatur, an cum ei scribitur. Et putem tunc esse appellandum, cum recipi eum praes libet, sententia prolata, Imperatori scribendum, ut deponatur. Ceterum verendum est, ne serò sit, ut nunc provocetur, cum Imperator infamam ei assignaverit. Comprobata enim sententia praesidis, tunc solet infamam assignare. Rursus illud verendum est, si mendacis apud Principem oneravit eum, quem deportandum laborabat, intercludi illi viam provocandi. Quid ergo est? Rectè dicitur humanitate suggerente, ut hoc & illo tempore non frustra provocetur: quia non adversus Principem, sed adversus iudicis caliditatem provocavit. & infra. Illud quoque videamus, si cum Imperatori scriberetur, exemplum literarum litigatori editum sit, neque is appellaverit, & postea contra eum rescriptum sit, an appellare à literis pridem sibi editis possit? & quia e qui tunc non appellavit, vera esse quæ scripta sunt, confensisse videtur, nec est audiendus, si dicat eventum sacri rescripti se sustinisse.

- 1 ¶ Ut cum quis? Hinc usq. ad vers. non admittitur. non sunt in Pandectis: sed quia superior in eadem lege sententia ipsorum exprimitur, non sunt expuncta, sed descripta aliis characteribus.
- 2 ¶ Ut ei libellos daret? Verba hæc non sunt in Pandectis, sed ob glossam non sunt indelta.
- 3 ¶ Imperatori scripserit? Sic est emendatum ex Pandectis. Antea legebatur, Imperator rescripserit.
- 4 ¶ Sententia prolata? Hæc usq. ad vers. Ceterum, sunt addita ex Pandectis.
- 5 ¶ Possit? In vulgatis codicibus sequebatur, certe non potest: quæ neg. in veris, neg. in Pandectis habentur.

C. XXX. Item Vlpianus lib. 49. in tit. de recipiendis appellacionibus, vel non, leg. prima.

Non solent audiri appellantes, nisi hi quorum interest, vel quibus mandatum est, vel qui negotium alienum gerunt, quod mox ratum habetur. Sed est mater, cum filii rem sententia eversam animadvertenti debere, & si hanc rem paratam curare maluerit, intercedere non videtur, licet ab initio defendere non potest. & Scævola libro quarto regulatum. Ante sententiam appellari potest, si quæstionem in civili negotio habendam iudex interlocutus sit, vel in criminali, si contra leges hoc faciat. Macer libro primo de appellacionibus, lege quarta. Eius, qui idem causam agere frustratur, quod dicit se libellum Principi dedisse, & sacrum rescriptum expectare, audiri desiderium prohibetur: & si ob eam causam provocaverit, appellatio ejus recipi sacris constitutionibus vetatur.

1 ¶ Mater? Ante brevius legebatur, sed est mater ex pietate provocaverit, dicendum, &c. Multa verò alia in hoc & sequenti capitulo expressè Pandectis sunt emendata.

C. XXXI. De dimissis libellis. Item Martianus l. 2. de appellacionibus, tit. g. de libellis dimissis, l. unica.

Post appellacionem interpositam literæ dandæ sunt ab eo, a quo appellatum est, ad eum, qui de appellacione cogniturus est, sive Principem, sive quem alium, quas literas dimissorias, sive apostolos appellant.

a al. accipimus. b al. quidem. c In principio ejusdem legis prima. d al. scripserit. e l. ut. eo. tit. f lege 2. ibidem. g lib. 49. dig. ff. l. 6.

appellatio, quæ etiam significatur in capite, Gaudentius, quod apud Græcos proxime ante edit hinc capiti.

¶ Episcopus sequatur in codicibus Gratiani, etiam in manus scriptis, quemadmodum et apud Romanos, com provincialiales: quæ vox non est in archæo, neque apud Nicolaum. Gratianus legitur de sententia rē interpretari. id est, & ipsius Episcopi sententiam. Balsamon tamen videtur legisse, rē interpretari, & primo interpretatur de Episcopi provincialibus, deinde de aliis. Arbitrari licet non licet, quæ est interpretatio est, quod si iudex elegerit. Si vero sententia non sit, a quibus appellatur, soluta fuerit, nisi eum obierit, nisi forte vel inimicitia, vel pecunia depravati in ipsam presentem transierint.

¶ Fuerit sequatur in vulgari, per eum, ad quem appellatum est: quæ sententia, quia in vetustis codicibus non habetur.

C. XXXVII. ¶ Cum per appellationem sententia fuerit, non debet obesse ei, qui non iniquo animo iudicavit.

Unde in Concilio Carthaginiensi III. c. 10. legitur.

¶ Hoc etiam placuit, ut a quibusvis iudicibus ecclesiasticis alios iudices ecclesiasticos, ubi est maior auctoritas, fieri provocatum, non eis obstit, quorum fuerit soluta sententia, si convinci non poterint, vel iniquo & animo iudicasse, vel alicui cupiditate, aut gratia depravati.

¶ Quæritur autem de eo, a quo appellatur, an sit evocandus in testimonium apud eam, ad quem appellatur, super negotio, cuius cognitio superest.

C. XXXVIII. ¶ Clericus non devocetur in testimonium illius causa, cuius primus co- gnitorem suscipit.

De hoc ita statuitur in concilio Carthaginiensi V. c. 1.

¶ Statutum est, ut qui forte in ecclesia quamlibet causam iure apostolico ecclesiam imposito agere voluerit, & fortasse deficio clericorum uni parti displicuerit, non liceat clericum in iudicium ad testimonium devocari eum; qui preses & vel cognitor, fuit, & nulla ad testimonium dicendum ecclesiastici s. cuiuslibet persona pulsetur.

Ab eo quo, ad quem provocatum fuerit, sicut in Africano concilio obsequio ulterius provocare non licet.

C. XXXIX. ¶ Non liceat provocari ab his, ad quos provocatum fuerit.

¶ Statutum provocatum fuerit, eligat qui provocaverit, iudicem, & cum eo & ille, contra quem provocaverit, ut ab ipso deinceps nulli liceat provocare.

¶ Tertio scilicet provocacionem intelligendam est: tertio enim in una eademque causa super eisdem capitulis provocare non licet. Unde in 7. g. libro Codicis, titulo, ne liceat in una eademque causa tertio provocare, lege notata, Imperator Iustinianus scribit. [Si quis iure super eisdem capitulis provocaverit, non liceat ei tertio in eademque causam provocacionem uti, vel sententiam excellentioribus, ab eodem dato, ipsius audentiam qui eum dicit, antea dicit non esse obstante.] ¶ Cum autem in causa capitali, vel status interpellatum fuerit, non per provocatores, sed per scriptis appellantes causam suam agere oportet.

C. XL. ¶ Appellationem in causa capitali, vel status interpellatum, per provocatores casu non licet.

Unde Hadriano Papa ait in capitali de se collectu, c. 4.

a. Iov. p. c. 26. Piam. l. 4. c. 13. b. in imico.] vera lectio, c. ad. cogitor, vel preses iuris. f. al. ecclesiastica causa lib. 2. c. 1. g. 11. 7. in Cod. Tit. in lib. 5. sententiarum Pauli, str. 2. c. 1. in interpretacione, cap. 17. c. 27.

¶ Si a quando in causa capitali, vel causa status interpellatum fuerit, non per exploratores b, sed per se ipsos est agendum.

Tempus autem excoquenda appellacionis annus est, vel si iusta causa intercesserit, biennium.

C. XLI. ¶ De eodem. Unde in Authenticis, consilii. 11. collat. 3. legitur.

¶ Qui appellat, impeditur annus, intra quem, secundum se communitur cum adversario litæ exequatur, aut si iusta causa intercesserit, alius annus indulgetur: quo transacto, lite non completa, rata manet sententia. ¶ Appellatore cessante, cum unus mensis superest ex biennio, licet victori ingredi, ut res quaratur, quo five invento, five non, suas afferat allegationes, & vel confirmetur, vel rescindatur sententia, omni casu absentes expensis e. condemnando secundum tempora fatalium dierum. Neutro vero concurrente post secundum fatalium permaneat sententia rata. Confessione secunda, in collatione quarta d. ¶ Sed lis, que speratur in consistorio Principis inferri, absque damno moræ manet intacta, donec ipse faciat eam introduci, & a processibus secundum morem dirimi.

¶ Si vero u, qui appellavit, penitentia ductus ab appellacione desistere voluerit, non potest iterum: sicut in 7. libr. Codicis, tit. de appellacionibus, l. 2. Impp. ¶ Statutum est, ut si habeat licentiam arbitrium contrahendi, & sua libello recuperandi: ne iusta penitentia humanitas amittatur. ¶ Et autem, quanto appellacionem interponi non est necesse. In eodem namq, libro, & eod. tit. l. 7. idem Impp. decreverunt. ¶ Nominatus vero libello, vel editis facta, citra concilium e. publicum non valent, de quibus nec appellare necesse est, si sententia deest.

¶ pars. Diffinitiva & quæ sententia, que condemnacionem, vel absolucionem non continet, pro nulla habetur. ¶ Item sententia g. citra solutum ordinem iudiciorum a prelide prolata, auctoritatem rei iudicatas non obtinet. ¶ Item si h. sententia lata fuerit contrare prius iudicatas, a quibus provocatum non est, sententia auctoritatem non obtinet, & ideo appellare non est necesse. ¶ Item si i. sententia contra ius scriptum feratur, veluti diem defunctus, & minor XIV. annis fuisse, & testamentum iure fecisse dicitur, nullas vires obtinet, nec contra eam est necessarium auxilium provocacionis. ¶ Si k. vero contra ius litigatoris sententia dicitur, veluti diem minor XIV. annis, annus XIV. complevisse, ac per hoc testamentum iure fecisse pronunciat, ad provocacionem median oportet confingere. ¶ Item si l. plures iudices dati sunt, & unus tantum ex eis pronunciasse proponitur, non videtur appellandi necessitas fuisse, cum sententia firmitatem iure non obtineat. ¶ Item cum certis in ratione & sine iudice multare possunt, si alter contra statum legum modum multam irrogaverit, quod contra ius gestum videtur, firmitatem non tenet, & sine appellacione potest rescindi. ¶ Venatis in quoz, sententias, que in mercedem a corruptio iudicibus profertur, etiam extra interposita provocacionis auxilium inferri non est decretum est. ¶ Item si o, propter infirmitatem etate ad honorem, ad quem nominatus est, inhabilem esse probaverit, pretermissa appellacione, iniquus nominatio revocabitur. ¶ Sunt etiam, quorum appellacione non recipiuntur. Non p. enim potest recipi si appellatio, qui per contraventionem absens, etiam ad agendam causam vocatus esset, negotio prius summam perservato, condemnandus est.

¶ Nullus ¶ etiam homicidarum, veneficorum, masculicorum, adulterorum, item quoque coram, qui manifestam violentiam com-

a. Anselm. lib. 3. cap. 2. b. procuratores.] vera lectio. C. de temp. & repar. appellat. Authem. et qui. lib. 7. tit. 6. c. al. in expens. d. Supra ead. antiorum. C. eod. tit. auth. sed & lic. l. 2. c. al. consilium. f. lege 3. Cod. de sent. & interloc. g. l. 3. prolata. C. de sent. h. l. 1. C. quando provocat non est necesse. i. Le. 7. c. 1. ibid. k. Ead. l. 2. quod si. l. Le. 4. ibid. m. l. 3. n. Le. 7. o. Le. 8. si poter. p. Le. 1. C. quoniam appellat. non recipiunt. q. Le. observare. eod.

